

tomen, suïcide gedachten en gedrag, algemeen functioneren, uitval (als maat voor de aanvaardbaarheid van de behandeling) en bijwerkingen.

Resultaten Tien van de twaalf onderzoeken die aan de inclusiecriteria voldeden leverden bruikbare gegevens op. Eén onderzoek werd voortijdig afgebroken, geen van de overige negen onderzoeken had als uitkomstmaat depressieve stoornis en in geen van de onderzoeken vond een suïcide plaats. De onderzoekers keken vervolgens naar de secundaire uitkomstmaten positieve ('responded' to treatment) en naar negatieve effecten van de behandeling. Uit alle gegevens bij elkaar bleek dat de patiënten baat hadden bij behandeling met SSRI's (RR 1,28; 95%-BI 1,17-1,41), maar er waren ook aanwijzingen dat het risico op suïcidale gedachten en gedrag toenam bij de met SSRI's behandelde groep (RR 1,80; 95%-BI 1,19-2,72). Echter als we naar de individuele onderzoeken kijken, zien we alleen voor fluoxetine een statistisch significante afname van depressieve symptomen ten opzichte van placebo. In de onderzoeken waar bijwerkingen gerapporteerd zijn, waren deze hoger in de SSRI-groep dan in de placebogroep.

Er was een grote uitval van deelnemers

in de onderzoeken, de onderzoeken waren heterogeen (onder andere door de verschillende SSRI's en de verschillende leeftijdscategorieën) en de meetinstrumenten verschilden erg. In een aantal onderzoeken werden patiënten met een verhoogde kans op suïcidaliteit en comorbiditeit geëxcludeerd. De behandelperiode (7-12 weken) en de follow-up waren in alle onderzoeken kort waardoor er niets over de langetermijneffecten gezegd kan worden. Er is geen duidelijke beschrijving van hoe de blinding plaatsvond in de onderzoeken waardoor er mogelijk bias is ten gunste van SSRI's.

Conclusie van auteurs De bewijzen voor de effectiviteit van SSRI's bij de behandeling van kinderen en adolescenten met een depressieve stoornis zijn zeker niet overtuigend. Ondanks het feit dat er meerdere grote onderzoeken hebben plaatsgevonden met grote aantallen kinderen en adolescenten die voldeden aan de inclusiecriteria, zijn er door de ernstige tekortkomingen van de verschillende onderzoeken geen conclusies te trekken over de positieve en negatieve effecten van SSRI's bij deze groep. De onderzoeken laten zien dat er sprake is van een verhoogd risico op suïcidale gedachten en gedrag bij gebruik van SSRI's terwijl

er juist naar de groep die het grootste risico op suïcide heeft (met comorbiditeit en suïcidale gedachten voorafgaande aan het onderzoek), geen onderzoek is gedaan.

Commentaar

Deze review geeft geen antwoord op de vraag of SSRI's een plaats zouden moeten hebben in de behandeling van kinderen en adolescenten met een depressieve stoornis. Duidelijk wordt dat voorzichtigheid is geboden bij het voorschrijven van SSRI's bij kinderen en adolescenten omdat er onvoldoende bewijzen zijn dat SSRI's een gunstiger effect hebben op depressieve stoornissen bij kinderen en adolescenten en er daarnaast aanwijzingen zijn voor een vergroot risico op suïcidaliteit bij deze groep. Het is dus van belang om een goede individuele afweging te maken bij het al dan niet voorschrijven van een SSRI bij deze groep want ook het niet-behandelen van een depressieve stoornis kan natuurlijk zowel op de korte als op de lange termijn negatieve gevolgen hebben. Voor de huisarts lijkt het mij voldoende reden om kinderen en adolescenten met een depressieve stoornis te verwijzen en niet zelf SSRI's voor te schrijven.

L.M. de Vries

POEM

Moeten we screenen op vitamine-D-deficiëntie bij niet-westerse zwangeren?

Vraagstelling

Hoe hoog is de prevalentie van vitamine-D-deficiëntie bij zwangeren van verschillende etnische achtergronden?

Korte beschrijving

Inleiding Vitamine-D-deficiëntie is een veel voorkomende aandoening bij personen met een donkere huidskleur die leven in noordelijke gebieden. Vitamine D wordt in de huid gemaakt onder invloed van zonlicht. Dit proces is minder effectief bij een donkere huidskleur door absorptie

van uv-licht door pigment. Andere factoren die meespelen zijn de bedekking van de huid en lage vitamine-D-intake met de voeding. Zwangeren hebben meer vitamine D nodig dan niet-zwangeren. Het doel van het onderzoek is het vaststellen van het voorkomen van vitamine-D-deficiëntie vroeg in de zwangerschap bij vrouwen van verschillende etnische afkomst.¹

Patiëntenpopulatie Bij het onderzoek zijn 358 zwangere vrouwen betrokken van westerse, Turkse, Marokkaanse en andere niet-westerse afkomst vanuit verschillende verloskundige praktijken in Den Haag. **Onderzoeksopzet** Men bepaalde het serum 25-hydroxyvitamine-D-gehalte als toevoeging bij de standaardbloedtest in

Wat is een POEM?

Een POEM (*Patient Oriented Evidence that Matters*) is een evidence-based referaat van een wetenschappelijk artikel. De feitelijke informatie uit het artikel geven we daarbij zo helder, objectief en transparant mogelijk weer. Daarnaast vertalen we de uitkomsten van het artikel naar de huisarts die een patiënt voor zich heeft, zo mogelijk met NNT of andere getallen die voor de individuele patiënt inzichtelijk zijn. We vergelijken de resultaten met huidige richtlijnen of de gangbare werkwijze.

de twaalfde week van de zwangerschap. Daarnaast verzamelden de onderzoekers

Betekenis voor huisarts en patiënt

In onze multiculturele samenleving in Nederland lijkt specifiekere kennis over veel voorkomende aandoeningen bij migranten gewenst, met name in de grote steden. Een van deze aandoeningen is vitamine-D-deficiëntie. In onderzoek is aangetoond dat zwangere niet-westerse vrouwen vaak vitamine-D-deficiëntie hebben. De eventuele gevolgen van een vitamine-D-deficiëntie voor moeder en kind zijn aanzienlijk, zoals verhoogde botafbraak, osteomalacie en myopathie bij de moeder en verminderde botmineralisatie en congenitale rachitis bij de foetus. Er bestaat nog geen NHG-Standpunt over dit onderwerp; wel adviseert het voedingscentrum een extra vitamine-D-intake.² Gezien de bovenstaande gevolgen lijkt het wenselijk om zwangere niet-westerse vrouwen te screenen.

aanvullende gegevens over het gebruik van tabak, alcohol en drugs en over bestaande infectieziekten.

Primaire uitkomstmaat Serumconcentratie 25-hydroxyvitamine-D; de grenswaarde voor een vitamine-D-deficiëntie werd gesteld op een serumconcentratie < 25 nmol/L.

Resultaten Van de 358 vrouwen was 29% van westerse afkomst, 22% van Turkse en 19% van Marokkaanse afkomst. De leeftijd varieerde van 17 tot 42 jaar. De concentratie 25-hydroxyvitamine-D bleek significant samen te hangen met de etnische groep. Referentie was de groep westerse vrouwen (deficiëntie bij 8%). Een deficiëntie bleek voor te komen bij 84% van de Turkse vrouwen ($p < 0,001$), 81% van de Marokkaanse vrouwen ($p < 0,001$) en 59% van de vrouwen met een andere niet-westerse afkomst ($p < 0,001$). De relatie tussen vitamine-D-gehalte en etnische afkomst werd niet beïnvloed door leeftijd, seizoen van bloedafname, sociale status, roken, alcohol en/of drugsgebruik of een infectieziekte.

Conclusie van de onderzoekers De prevalentie van vitamine-D-deficiëntie bij niet-westerse zwangeren is zeer hoog en is mogelijk nog hoger dan dit onderzoek aantoont, gezien de bestaande discussie

over het omhoog bijstellen van de grenswaarde van 25 nmol/L. De onderzoekers adviseren screening op vitamine-D-deficiëntie bij alle niet-westerse zwangere vrouwen en eventueel behandeling, gezien de consequenties voor moeder en kind.

Bewijskracht Individueel cohortonderzoek: 2b.³

Linda Barbier en Arie Knuistingh Neven

1 Van der Meer IM, Karamali NSA, Boeke APJ, et al. High prevalence of vitamin D deficiency in pregnant non-Western woman in The Hague, Netherlands. *Am J Clin Nutr* 2006;84:350.

2 www.voedingscentrum.nl.

3 www.infopeoms.com/levels.html.

Orale of intramusculaire toediening van vitamine B12 bij vitamine-B12-deficiëntie?

Vraagstelling

Kan orale toediening van vitamine B12 de intramusculaire toediening vervangen bij patiënten met vitamine-B12-deficiëntie?

Betekenis voor huisarts en patiënt

De NHG-Standaard Anemie adviseert intramusculaire toediening van vitamine B12 om pernicieuze anemie te behandelen. Het schema is aanvankelijk 10 injecties van 1 mg met een tussenpoos van 3 dagen, daarna eens per twee maanden injecties van 1mg, levenslang.⁴ Het is voor de patiënt ingrijpender om injecties te krijgen dan om een pil te slikken, en de injecties zijn zowel voor de patiënt als voor de huisartsenpraktijk tijdsintensief.

Deze review komt tot de conclusie dat orale toediening even effectief is als intramusculaire injecties. Dit komt overeen met een eerdere Cochrane-review.¹ Vitamine B12 is op dit moment niet in Nederland in tabletvorm verkrijgbaar. Wanneer dit wel het geval zou zijn, kan het mogelijk de belasting van de patiënt en de huisartsenpraktijk verlichten.

Korte beschrijving

Inleiding Vitamine-B12-deficiëntie komt veel voor op latere leeftijd. De meeste patiënten in de huisartsenpraktijk worden hiervoor behandeld met intramusculaire injecties met vitamine B12. In eerdere onderzoeken is aangetoond dat het toedienen van orale vitamine B12 even effectief is als injecties.¹

In deze review worden twee gerandomiseerde onderzoeken gepresenteerd die de werkzaamheid van orale toediening van vitamine B12 vergelijken met intramusculaire toediening om vitamine-B12-deficiëntie te behandelen.²

Onderzoeksopzet De onderzoekers hebben in databanken gezocht naar relevante trials. Ze keken naar serumconcentraties van vitamine B12, homocysteïne zuur, methylmalonzuur, naar het hematocriet en naar symptomen van vitamine-B12-deficiëntie.

Resultaten Twee onderzoeken voldeden aan de onderzoekscriteria. Het betroffen onderzoeken met in totaal 108 patiënten van wie er uiteindelijk 93 werden gevolgd gedurende een periode van 3 tot 4 maanden. In één onderzoek was na 2 maanden behandelen bij de orale vitamine B12-groep het gemiddelde serum vitamine-B12-gehalte significant hoger (gemiddelde \pm SD = 643 ± 328 pg/ml) dan in de intramusculaire groep (306 ± 118 pg/ml). Na 4 maanden was het verschil nog duidelijker: 1005 ± 595 pg/ml tegen 325 ± 165 pg/ml. Beide groepen patiënten hadden een goede reactie op hun neurologische symptomen. Het homocysteïne zuur, methylmalonzuur en hematocriet verschilden na 4 maanden niet significant.

Uit het andere onderzoek bleek dat bij zowel de oraal behandelde, als de intramusculair behandelde patiënten een significante stijging van het serum vitamine-B12-gehalte plaatsvond. Dit onderzoek onderzocht echter niet welke toediening effectiever was en volgde de patiënten slechts 90 dagen. Bovendien zijn er geen gegevens bekend over de kans op terugkeer van symptomatische megaloblastaire anemie, die na stoppen van de behandeling meer dan twee jaar verhoogd is.